

этого темперамента. Но, есть и обратная сторона, у холерика происходят частые перепады настроения, они вспыльчивы и агрессивны, поэтому будущим педагогам с этим преобладающим типом темперамента рекомендуется быть терпимыми при работе с детьми, сдерживать свои негативные эмоции и научиться контролировать перепады настроение и вспыльчивость в своей будущей профессиональной деятельности.

Список литературы

1. Батаршев А.В. Темперамент и характер: психологическая диагностика. М., 2001. С.76.
2. Основы психологии. Практикум. ред.сост. Л.Д.Столяренко. Ростов н/Д: «Феникс», 1999. С.177.
3. Психология и педагогика: Учебное пособие /Николаенко В.М., Залесов Г.М., Андрушина Т.В. и др. М., Новосибирск, 2000. 175 с.

ЖДАНОВА І. В.

канд. психол. н., доцент

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПЕРЕБЕЙНОС К.С.

слухач магістратури

Харківського національного університету внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ЛОКАЛІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ В КОНТЕКСТІ ПСИХОЛОГІЧНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ЛЮДИНИ

Вступ. Однією з найважливіших проблем, до якої в останні роки звернулася традиційна психологія, є вивчення сутності, проявів, механізмів та чинників психологічного благополуччя людини. Ця проблема є важливою для будь-якої людини незалежно від її віку, статі, громадянства, місця проживання, соціально-економічного статусу. Феномен психологічного благополуччя в сучасній науці досліджується у працях R. Ryan та E. Deci, N. Bradburn, C. Ryff, E. Diner, A. Waterman, А.В.Вороніної, В.М.Духневича, Л. В. Жуковської, С.В. Карсканової, Л.В. Кулікова, Н.В Каргіної, Н.П. Фетіскіна, О.С. Ширяєвої та ін. Науковцями визначені фактори психологічного благополуччя особистості (М. Аргайл, N. Bradburn, І. А. Джидар'ян, Л. В. Куликов, М. Селігман), представлена її структура (С. Ryff, E. Diner та ін.), запропоновані підходи до

формування психологічного благополуччя (О. А. Ідобаєва, П.П.Фесенко, О.С.Ширяєва), встановлено зв'язок психологічного благополуччя з ціннісно-смісловою сферою (Д.О. Леонтьєв, Р.М. Шаміонов), толерантністю (Н.К.Бахарєва). Визначена специфіка психологічного благополуччя залежно від особливостей професійної діяльності людини (В.М. Духневич, І.В.Заусенко, С.В. Карсканова, Л.Б. Козьміна, Р. М. Шаміонов), її віку (Ю. Б. Дубовик) тощо.

Одним із основних питань в межах означеної проблеми є питання щодо чинників психологічного благополуччя, серед яких саморегуляція займає своє важливе місце.

Дослідження саморегуляції в контексті проблеми психологічного благополуччя представлене у працях Ю.М.Олександрова, О.А.Конопкіна та інших науковців [1; 2]. Проблема саморегуляції особистості має величезне практичне значення, адже саме вона створює основу для внутрішньої гармонії, оберігає особистість від внутрішніх та зовнішніх конфліктів, різноманітних розладів, забезпечує формування повноцінного психічного та фізичного здоров'я, високої працездатності та життєздатності, професійного довголіття. Однак, дослідження саморегуляції в контексті психологічного благополуччя людини є одиничними і потребують подальшого більш глибокого системного психологічного аналізу.

Проблема саморегуляції розглядається українськими та зарубіжними вченими у різних змістових аспектах. В літературі представлено та описано понад 30 видів саморегуляції. До найбільш вивчених належать волюва (В. О. Іванніков, Є.П. Ільїн, М.А.Кузнецов та ін.), емоційна (Т. А. Вайден, Н. Ейзенберг, Дж. Д. Майер, Н.В.Капітоненко, О.П. Саннікова, О.Я. Чебікін, Н. А. Фокс), когнітивна (А. Бандура, В.О. Моляко, О.К. Тихомиров, Н.І. Пов'якель,, Н.Ф.Шевченко) саморегуляція. Досліджуються стильові особливості саморегуляції (Ж.П. Вірна, В.І.Моросанова, О.М. Коноз), саморегуляція у контексті проблеми суб'єктності особистості (М. Й. Боришевський, В. В. Кліменко, О.А. Конопкін, Д.О.Леонтьєв, Г. В. Ложкін, С.

Д. Максименко, В. І. Осьодло) та інші аспекти психічної саморегуляції особистості (Л.М.Балабанова, Н.В.Бякова, Л.Г.Дика, К.В.Злоказов, В.М.Кандиба, С.О.Ларіонов, Ю.М.Олександров, А.О.Прохоров та інші). Визначено інтегральні механізми саморегуляції особистості, до яких, перш за все, відносять інформаційно-енергетичні, емоційно-вольові, мотиваційні, особистісні механізми. Серед окремих конкретних механізмів науковці вказують на відповідальність, ідентичність, самооцінку, образ майбутнього, ціннісні орієнтації особистості, копінг, рефлексію, самоконтроль [3; 4].

Організація дослідження.

Мета дослідження – визначити особливості локалізації контролю людей з різним рівнем психологічного благополуччя.

Результати дослідження, обговорення та висновки.

За результатами дослідження особливостей локалізації суб'єктивного контролю осіб з різним рівнем психологічного благополуччя за допомогою модифікованого О.Г. Ксенофонтовою опитувальника «Локус контролю» було встановлено, що молоді люди з високим рівнем психологічного благополуччя мають в міру високі показники інтернальності у сфері досягнень (5,6), невдач (5,5), професійної діяльності (11,1), в тому числі пов'язаної з подоланням труднощів (5,9) та самостійним плануванням (6,1), у сфері сімейних (5,7) та міжособистісних стосунків (9,8), здоров'я та хвороб (5,8). Молоді люди з середнім рівнем психологічного благополуччя виявляють менш виражену інтернальність, яка у сферах досягнень, невдач та професійної діяльності є нижче, ніж у осіб з високим рівнем психологічного благополуччя (4,4; 4,2 та 9,1 відповідно, $p \leq 0,05$ по цим шкалам), але вище порівняно з особами з низьким рівнем психологічного благополуччя. Тобто, у цих сферах ці молоді люди проявляють скоріше екстернальність, а в усіх інших сферах - інтернальність. Особи з низьким рівнем психологічного благополуччя мають екстернальний локус контролю у всіх сферах життєдіяльності, крім сфери досягнень і невдач, де вони виявляють високу, навіть, занадто високу, інтернальність (7,0 та 6,7 балів відповідно). Отже, інтернальний локус

контролю є більш характерним для осіб з більш високим рівнем психологічного благополуччя.

В цілому, можна констатувати, що за всіма сферами життєдіяльності, крім сфери досягнень і невдач, визначається наступна закономірність: в міру високий рівень інтернальності людей пов'язаний з досить високим рівнем їх психологічного благополуччя, і навпаки.

Отримані результати, на нашу думку, є цілком зрозумілими і передбачуваними, окрім даних по шкалам інтернальності у сфері досягнень і невдач. Очікувалося, що молоді люди з низьким рівнем психологічного благополуччя матимуть суттєву різницю між Ін і Ід у будь-який бік, насамперед, у бік перебільшення інтернальності у сфері невдач. Однак, ця різниця виявилася невеликою, а самі показники Ід і Ін суттєво перевищували середньостатистичні. Все це може свідчити про внутрішньо особистісні конфлікти осіб з низьким рівнем психологічного благополуччя.

Перспективи подальших досліджень. У перспективі одним із головних напрямків вирішення досліджуваної проблеми має бути системний підхід до визначення ролі саморегуляції як чинника психологічного благополуччя людини.

Список літератури

1. Олександров Ю.М. Саморегуляція як чинник психологічного благополуччя студентської молоді: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 Харків, 2010. 296 с.
2. Конопкин О.А. Осознанный саморегуляция как критерий субъектности. *Вопросы психологии*. 2008. № 3. С.22 – 34.
3. Моросанова В.И. Индивидуальные особенности осознанной саморегуляции произвольной активности человека. *Вестник Московского университета*. Серия 14, Психология. 2010. №1. С. 36–45.
4. Шевченко Н.Ф. Особистісні механізми смислової регуляції діяльності. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2013. Вип. 46(2). С.266–277.

